

Pismo biskupa Splitske metropolije svećenicima i vjernicima o slavljenju svetih misa i drugih liturgijskih slavlja u vrijeme zaraze koronavirusom

Draga braćo i sestre!

Raduje nas što je sazrijelo vrijeme da se postupno ublažavaju mjere ograničavanja vjerskih okupljanja u vrijeme pandemije. U četvrtak, 23. travnja 2020. god., Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku kojom se dopuštaju vjerska okupljanja od 2. svibnja 2020. god., čija je obustava bila donesena odlukom Stožera civilne zaštite od 19. ožujka 2020. god.

Dok zahvaljujemo svima koji vode brigu o našem zdravlju, zahvaljujemo i vama, dragi svećenici i vjernici, što ste odgovorno prihvatili i pridržavali se Odredbi HBK od 19. ožujka 2020. god. s obzirom na sprječavanje širenja bolesti COVID-19. Odredbe smo donijeli, prema Odluci Stožera civilne zaštite, iz ljubavi i odgovornosti prema vjernicima i društvenoj zajednici u kojoj živimo, osobito prema najugroženijima. Vjerujemo da je ta, za nas teška odluka, pomogla usporavanju širenja pandemije, a time i održivosti sustava zdravstvene skrbi.

Proteklih tjedana smo često, osobno i obiteljski, upravljali molitve i vapaje Isusu i Majci Mariji, koja je kao zdravlje bolesnih slika sigurne nade i utjehe. Potičemo vas da i dalje vršite djela pobožnosti i molite naše nebeske zaštitnike da nam pomognu biti postojanima u vjeri i da nam isprose mir duše i zdravlje tijela.

Vjerujemo da čovjeka od početka stvaranja prati i vodi Milosrdni Otac, ali i da to ne isključuje našu vjerničku odgovornost za naš život i život bližnjih. Zato vas pozivamo da ovoj situaciji nastavite pristupati vjernički odgovorno i držite se svih uputa, kako bi sustav zdravstvene skrbi mogao i dalje funkcionirati, a mi vjernici, što je nama osobito važno, mogli nastaviti s javnim vjerskim okupljanjima.

Prema odluci Vlade kojom se dopuštaju vjerska okupljanja, a na tragu preporuka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, mi, biskupi Splitske metropolije, donosimo sljedeće odredbe:

1. Tamo gdje je moguće, neka se svete mise slave na otvorenom, uz držanje mjera fizičkog razmaka.
2. Neka se vrata crkve drže otvorenima da ih vjernici ne moraju dodirivati pri ulasku/izlasku iz crkve. Neka se uklone molitvenici i pjesmarice iz klupa. Kada god su crkve otvorene neka se unutra obdržava potreban fizički razmak i pojačano vodi briga o higijeni, prozračivanju i čišćenju.
3. Neka posude za blagoslovljenu vodu na ulazima u crkve i kapele i dalje ostanu prazne.
4. Svećenici koji slave mise s narodom dužni su prije mise izmjeriti temperaturu. Svećenik koji ima neki od sljedećih simptoma: tjelesna temperatura iznad 37.2°C, kašalj, poteškoće s disanjem, kratak dah, neka ne slavi misu s narodom, niti dijeli sakramente, a ako nije u mogućnosti pronaći zamjenu, neka otkaže svetu misu. Isto tako, ako svećenik sumnja da je možda zaražen, a još nema simptome, neka ne slavi misu s narodom, niti dijeli sakramente.
5. Neka se do daljnjega suzdrže od dolazaka na svete mise:
  - starije i bolesne osobe;
  - osobe sa simptomima povišene tjelesne temperature, kašlja, poteškoća s disanjem, kratkog daha;
  - osobe s kroničnim bolestima poput bolesti srčanožilnog ili dišnog sustava, šećerne bolesti, malignih bolesti;
  - osobe koje su pod rizikom da su mogle biti u kontaktu s osobama pozitivnim na COVID-19 ili su pod sumnjom da bi mogle biti zaražene s COVID-19 ili su u samoizolaciji.

6. Neka se u crkvama označe sva predviđena mjesta za vjernike koja moraju biti međusobno udaljena najmanje dva metra u svim smjerovima. Za članove zajedničkog kućanstva nije potrebno da jedni od drugih budu odvojeni dva metra.
7. Neka u svakoj crkvi za svako misno slavlje budu određeni redari koji bi vjernicima pomogli držati se svih uputa. Redari neka obavezno nose maske i rukavice. Na ulasku u crkvu neka svakom vjerniku poprskaju ruke sredstvom za dezinfekciju. Dužnost je redara ograničiti ulazak u crkvu onolikog broja vjernika koliko ima označenih mjesta, vodeći računa o pravilu vezanom za zajednička kućanstva. Neka se ostalim sudionicima, gdje god je to moguće uz držanje fizičkog razmaka, omogući praćenje liturgijskog slavlja izvan crkve. Neka se u crkvu ulazi na jedna vrata, a izlazi na druga, gdje god je to moguće. Neka se nakon svake mise prema uputama HZJZ-a dezinficira i prozračí crkvu.
8. Prije mise, prilikom pripreme darova (kruha i vina) za svetu misu potrebno je nositi zaštitnu masku i prethodno dezinficirati ruke. Nakon što se pripreme darovi, neka se ciborij i plitica pokriju i cijelo vrijeme, a što uključuje i vrijeme posvete, ostanu pokriveni, kako ih se ne bi kapljično kontaminiralo.
9. Neka se mise slave bez služenja ministranata.
10. Neka se u obredu pružanja mira ne koristi gesta pružanja ruke.
11. Neka svećenik, djelatnik svete pričesti, prije samog čina podjeljivanja svete pričesti stavi zaštitnu masku i dezinficira ruke.
12. Za vrijeme pričesti, vjernici neka ostanu na svojim mjestima, odnosno neka se minimalno kreću u crkvi, a svećenik neka dođe do njih. Podjela svete pričesti neka bude isključivo na ruku. Neka se ciborij drži većim dijelom prekriven (poklopcem ili folijom) i pazi da se ciborij tijekom pričesti ne približava previše vjernicima da oni ne bi kapljično kontaminirali druge hostije. Neka se djeci ne stavlja križić tijekom pričesti.
13. Neka u koncelebriranim slavljinama glavni slavitelj, nakon što je dezinficirao ruke, sam pojedinačno podijeli hostije koncelebrantima, i neka se on pričesti pod obje prilike, a ostali samo blagovanjem Tijela Kristovog.
14. Neka se za ispovijed koristi prostor (crkva, sakristija ili dvorana) gdje je moguće ostvariti potreban fizički razmak. Neka i ispovjednik i pokornik nose zaštitne maske, a prije ulaska pokornik je dužan dezinficirati ruke. Neka vjernici koji čekaju ispovijed drže potreban fizički razmak.
15. Pjevački zborovi, ovisno o veličini prostora za pjevače, neka se svedu na nekolicinu koja može održavati propisani razmak.
16. Neka se za vrijeme svete mise ne skuplja milostinja, a vjernici mogu ostaviti svoj prilog u prigodno postavljenim košaricama nakon svete mise.
17. Sakramenti krštenja i ženidbe neka se slave držeći se fizičkog razmaka od najmanje dva metra između osoba, s izuzetkom za članove istog kućanstva. Neka svećenik nosi zaštitnu masku u onim dijelovima obreda u kojima ne može držati potreban fizički razmak. Obredne geste koje uključuju dodir, kao i bliske fizičke kontakte, treba svesti na najmanju moguću mjeru ili izbjegavati. Krštenja se vrše isključivo polijevanjem i to vodom blagoslovljenom unutar obreda.
18. Prilikom podjeljivanja sakramenta bolesničkog pomazanja svećenik mora prije dolaska kod bolesnika staviti jednokratnu zaštitnu masku i rukavice. Bolnički kapelani i svećenici koji pastoralno skrbe u staračkim domovima i drugim sličnim ustanovama trebaju slijediti upute spomenutih ustanova za prevenciju zaraze.
19. Prilikom slavlja kršćanskih sprovoda neka se obdržavaju zdravstvene i sigurnosne upute mjerodavnih državnih institucija. Sprovođne mise se mogu održavati samo nakon ukopa pokojnika i držeći se gore navedenih uvjeta za slavljenje svetih misa.
20. Na vjerskim okupljanjima preporuča se svima nošenje maski.

21. Župna kateheza i druge župne aktivnosti za djecu i mlade u organizaciji župe ostaju odgođeni do daljnjega. Sva ostala župna slavlja, sakramentali, pučke pobožnosti i drugi događaji kao i svi sastanci, kako unutar zatvorenih prostora tako i na otvorenim prostorima, neka se održavaju isključivo ako su pastoralno opravdani i ako se može zadovoljiti uvjet fizičkog razmaka i druge propisane mjere. Pučke pobožnosti i drugi događaji unutar crkve ne mogu biti neposredno prije niti neposredno nakon svete mise.

22. Sve vjernike koji zbog ove situacije u svojoj savjesti smatraju da ne mogu ili ne trebaju ići na misu, kao dijecezanski biskupi, oslobađamo dužnosti sudjelovanja na nedjeljnoj svetoj misi i potičemo ih da prijenos svete mise prate putem radija, televizije ili društvenih mreža. Također, potičemo ih i na duhovnu pričest tako da sebi posvješćuju stvarnu Kristovu prisutnost u euharistijskim prilikama i bude želju za sjedinjenjem s Njim.

23. Župni, biskupijski i drugi crkveni uredi, ako je to nužno neka se otvore, ali se i dalje vjernicima preporučuje, kada god je to moguće, da se obraćaju navedenim ustanovama telefonom ili elektroničkom poštom.

24. U crkvenim ustanovama u kojima živi više osoba, kao što su svećenički domovi, redovničke kuće, sjemeništa, neka se i dalje ograniče izlasci i kontakti s posjetiteljima izvana.

25. Katolički vrtići, škole i druge odgojno-obrazovne i dobrotvorne ustanove dužne su slijediti upute Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i nadležnih ministarstava.

Sastavni dio ovih odredaba su: Preporuke za sprečavanje zaraze COVID-19 u crkvenim prostorima vezano za vjerska okupljanja i Preporuke za korištenje maski za lice HZJZ-a, koje su u privitku i koje molimo da se detaljno prouče. Molimo odgovorne osobe da s ovim odredbama upoznaju vjernike u svojim zajednicama.

Ove odredbe stupaju na snagu u subotu, 2. svibnja 2020. god., u 24:00 sata te vrijede do opoziva ili do drugačije odluke. Stupanjem na snagu ovih odredaba opozivaju se sve ranije odredbe izdane u vezi s opasnošću od zaraze koronavirusom. Cilj ovih odredaba je omogućiti vjerska slavlja s narodom u vremenu pandemije, pa vas molimo da nam svojim odgovornim ponašanjem u tome pomognete.

Dok u ovo uskršno vrijeme razmatramo otajstvo Kristove slavne pobjede nad smrću i nad grijehom, sjetimo se onih koji proživljavaju teške trenutke neizvjesnosti, straha i panike i budimo im blizu sa svojom molitvom, žrtvom i ljubavlju.

Sve vas stavljamo pod moćni zagovor naše nebeske Majke – Blažene Djevice Marije, svetog Josipa i naših svetih zaštitnika: Dujma, Vlaha, Mihovila i Stjepana.

U Kristu vam odani,

† Marin Barišić, splitsko-makarski nadbiskup i metropolit

† Mate Uzinić, dubrovački biskup

† Tomislav Rogić, šibenski biskup

† Petar Palić, hvarski biskup

30. travnja 2020.

Prilozi:

Preporuke HZJZ-a za korištenje maski za lice, medicinskih i zaštitnih maski

Preporuke za sprečavanje zaraze COVID-19 u crkvenim prostorima vezano za vjerska okupljanja

Preporuke za sprječavanje zaraze COVID-19 tijekom obreda u crkvama i molitvenim prostorima vezano uz vjerska okupljanja

1. Temeljne odrednice

Svaki boravak u zatvorenom javnom prostoru predstavlja povećani rizik za zarazu s COVID-19 u odnosu na boravak u obiteljskom domu odnosno kućanstvu.

Boravak u crkvi i u drugim molitvenim prostorima. Boravak se mora organizirati na način da bude vremenski skraćen koliko je to moguće te da se osigura u što većoj mjeri fizičko distanciranje sudionika (vjernika, svećenika i liturgijskih poslužitelja) kao i pojačana osobna higijena i higijena prostora.

Vjerske obrede može se obavljati i na otvorenome ili kojem drugom prikladnom prostoru. Ako je odlazak u crkvu ili drugi molitveni prostor i povratak povezan s putovanjem javnim prijevozom, potrebno je poštovati za to donesene mjere.

2. Fizičko distanciranje

---

2 m udaljenosti u klupama i u prostoru. Neophodno je održavati udaljenost između svih sudionika od najmanje dva metra prilikom ulaska i izlaska iz crkvenih objekata te unutar same crkve ili drugog molitvenog prostora, neovisno o tome sjedi li se u klupama, stoji li se ili se čeka u redu za vrijeme liturgijskog slavlja ili obreda. Za članove zajedničkog kućanstva nije potrebno da budu odvojeni dva metra jedno od drugih u klupama.

Označivanje sjedećih mjesta. Preporučuje se unaprijed označiti sva sjedeća i stojeća mjesta međusobno udaljena najmanje 2 metra, te ograničiti ulazak za najviše onoliko sudionika koliko ima označenih mjesta na način da se ostalim sudionicima omogućí praćenje liturgijskog slavlja ili obreda izvan crkve ili drugog molitvenog prostora.

Po mogućnosti na otvorenom prostoru. Preporučuje se, ako u nekoj zajednici postoji mogućnost, organiziranje cijelog liturgijskog slavlja, molitve ili obreda na otvorenom ili dijelom na otvorenom te da se liturgijsko slavlje ili molitva odnosno obred prenosi zvučnicima ispred ulaza i oko crkve ili drugog molitvenog prostora tako da ga dio vjernika može pratiti izvan crkve odnosno molitvenog prostora. U prostoru izvan crkve ili drugog molitvenog prostora preporučuje se također označiti sjedeća i stojeća mjesta poštujući razmak od po mogućnosti 2 metra.

Redosljed ulaska i izlaska. Predlaže se da sudionici ulaze jedan po jedan na način da prvi koji ulazi zauzima najudaljenije mjesto u crkvi ili drugoj molitvenoj prostoriji, gledajući od vrata, i tako po redu. Razmak među sudionicima treba biti najmanje 2 metra kod ulaženja i kretanja crkvom ili drugim molitvenim prostorom. Preporučuje se da se izlazak sudionika organizira tako da izlaze jedan po jedan i to na način da prvi izlazi sudionik najbliže vratima. Sudionike treba podsjetiti da i nakon završetka liturgijskog slavlja drže distancu, da se ne zadržavaju u grupama i ne ostvaruju bliske kontakte jedni s drugima.

Kretanje i sjedenje u crkvi ili drugom molitvenom prostoru. Kretanje vjernika treba pokušati organizirati na način da vjernici što kraćim putem idu prema svome mjestu, da sami ne otvaraju niti zatvaraju vrata. Vjernike je također neophodno poticati na izbjegavanje dodirivanja predmeta i površina poput rukohvata, klupa i sl.

Ako je moguće, preporučuje se da barem pojedini vjernici zauzimaju točno određena i uvijek ista mjesta.

3. Pojačana osobna higijena

Treba izbjegavati dodirivanje usta, nosa, očiju i lica rukama.

Higijena ruku. Pri ulasku i izlasku sudionici trebaju dezinficirati ruke. Na ulazu u crkvu ili drugi molitveni prostor te unutra na još pokojem lakše dostupnom mjestu, treba osigurati dozatore s dezinfekcijskim sredstvom na bazi etilnog 70 % alkohola radi dezinfekcije ruku.

Dezinficijens. Sredstvo za dezinfekciju potrebno je u količini od 1 do 2 ml nanijeti na suhe i čiste dlanove (obično jedan potisak, ili prema uputama proizvođača).

Dlanove i područje između prstiju potrebno je protrljati dok se ne osuše, a sredstvo nije potrebno isprati.

Potrebno je voditi brigu o dostatnoj upotrebi dezinficijensa za ruke te se obavezno javiti odgovornoj osobi u slučaju da je u dozatoru preostala manja količina sredstva za dezinfekciju kako bi se osigurao novi.

Kašljanje/kihanje. Kod kašljanja i kihanja prekrivaju se usta i nos laktom ili papirnatom maramicom koju poslije treba odbaciti u koš za otpad s poklopcem te dezinficirati ruke. Pri kašljanju i kihanju treba okrenuti lice od drugih osoba.

Posude. Ne treba dijeliti čaše, drugo posuđe i druge predmete s drugim osobama.

Maske za lice. Preporučljivo je koristiti zaštitne maske preko usta i nosa tijekom boravka u zatvorenom prostoru. To posebno vrijedi za svećenika kod podjele pričesti te za osobe zadužene za prikupljanje milostinje.

4. Pojačana higijena prostora

Prozračivanje prostora. Prostorije je obvezno prozračivati najmanje dva puta dnevno u trajanju od minimalno pola sata prije dolaska i nakon odlaska vjernika, ili ako to vremenske prilike dopuštaju ostaviti otvoren prozor.

Čišćenje prostora. Dodirne točke kao što su ručke na vratima, ručke na prozorima, radne površine, rukohvate, slavine u toaletima, tipke vodokotlića, prekidače za struju, zvona na vratima, ploče dizala te druge dodirne površine koje koristi veći broj osoba neophodno je dezinficirati na početku i na kraju svakog liturgijskog slavlja a najmanje 2 puta dnevno.

Čišćenje se provodi u vrijeme kada su vjernici odsutni.

5. Praćenje zdravstvenog stanja

Osjetljive skupine vjernika. Starijim i bolesnim vjernicima preporučuje se da se još za neko vrijeme suzdrže od dolaska na liturgijska slavlja, pobožnosti, molitve ili obrede osobito na ona koja podrazumijevaju veći broj prisutnih, a posebno ako se ista mogu pratiti putem medija. Također se preporučuje da se suzdrže od dolaska na liturgijska slavlja, pobožnosti molitve ili obrede, osobe koje dijele kućanstvo s osobama starije životne dobi i osobe s kroničnim bolestima.

Osobe s povišenom temperaturom. Sudionici ne ulaze u vanjske prostore (dvorište, vrt) i unutarnje prostore ako imaju povišenu tjelesnu temperaturu, respiratorne simptome poput kašlja i kratkog daha ili koji su pod rizikom da su mogli biti u kontaktu s osobama pozitivnim na COVID-19 ili su pod sumnjom da bi mogli biti zaraženi s COVID-19 ili su u samoizolaciji.

Prethodno mjerenje temperature. Prije odlaska na okupljanje u zatvorenom prostoru, svim sudionicima se preporučuje da izmjere kod kuće tjelesnu temperaturu. Ako je tjelesna temperature viša od 37,2 °C osoba treba odgoditi sudjelovanje u okupljanjima. Isto tako, osobe koje imaju simptome bilo koje bolesti (npr. kašalj,

otežano disanje, učestalo disanje, grlobolja, glavobolja, učestalo kihanje, probavne smetnje, gubitak okusa ili mirisa itd.), treba odgoditi sudjelovanje u okupljanjima.

6. Upute za čišćenje i dezinfekciju

Upute za čišćenje i dezinfekciju

Bez oboljelih od COVID-19:

- <https://bit.ly/2VLkkt3>

Osobe pod sumnjom ili oboljele od COVID-19:

- <https://bit.ly/3d1WmiS>

Upute za korištenje zaštitnih maski

- <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Maske-za-lice-1.pdf>

7. Specifične mjere za Katoličku crkvu, vjerske zajednice koje imaju sličan obred i vjernička okupljanja i aktivnosti

---

Bez blagoslovljene vode na ulazu. Preporučuje se uklanjanje blagoslovljene vode iz crkava i drugih liturgijskih prostora kojom obično vjernici čine znak križa prilikom ulaska ili izlaska iz crkve ili drugog molitvenog prostora.

Nema molitvenika ni pjesmarica. Za vrijeme trajanje epidemije, neophodno je uklanjanje molitvenika i pjesmarica iz klupa.

Nema pružanja ruku. Izbjegava se pružanja znaka mira u slavlju euharistije uobičajenom gestom.

Dezinfekcija ruku svećenika. Obvezna je dezinfekcija ruku svećenika – djelatelja svete pričesti prije samog čina podjeljivanja svete pričesti.

Sveta pričest na ruke. Podjela svete pričesti preporučuje se isključivo na ruku, a ne na usta.

Mjere za ispovijed. Za ispovijed se preporučuje prostor (crkva ili sakristija ili dvorana ili drugi odgovarajući molitveni prostor) gdje je moguće ostvariti preporučeni fizički razmak između vjernika.

Nema kateheze. Župna kateheza i druge župne aktivnosti za djecu u organizaciji župe se do daljnjega odgađaju.

Nema zborskog pjevanja. Pjevanje koje predvodi veća skupina pjevača s jednoga mjesta do daljnjega se izostavlja.

Prikupljanje milostinje. Postupak prikupljanja milostinje neka se prilagodi tako da vjernici ne dolaze rukama u kontakt s košaricom u koju prikuplja novac. Treba izbjegavati da vjernici jedan drugome dodaju košaricu za milostinju.

Ograničen broj sudionika na primanju sakramenata i nošenje maski. Sakramenti vjenčanja, krštenja i drugi obredi odvijaju se na način da bude prisutno najviše 10 osoba ako se radi o manjem prostoru ili više osoba s prethodno navedenim razmakom od najmanje 2 metra između osoba. Svećenik, kumovi i ostale osobe koje neminovno dolaze u bliži kontakt preporučuje se da nose maske za lice, dok se fizički kontakt posebno s malim djetetom od strane osoba koje nisu roditelji izbjegavaju. Obredne geste koje pretpostavljaju nužnost dodira potrebno je svesti na najmanju moguću mjeru.

Malo djeteta ne nosi masku zbog opasnosti od gušenja.

Bez fizičkih kontakata. Bliske fizičke kontakte (rukovanje i ljubljenje) prilikom čestitanja je neophodno izbjegavati.

Preporuke za korištenje maski za lice, medicinskih i zaštitnih maski

Prijašnje preporuke nastale temeljem informacija i uputa kojima se raspolagalo, govore su da samo osobe s akutnim respiratornim infekcijama trebaju nositi masku koja pokriva nos i usta korisnika.

Međutim, nošenje jednokratnih maski na javnim mjestima na kojima se ne može održavati sigurnosna udaljenost, npr. javni prijevoz, trgovine prehrambenih proizvoda ili čak na radnom mjestu, moglo bi pomoći smanjenju širenja virusa SARS-CoV-2. Maske mogu podići svijest o fizičkoj udaljenosti i zdravstveno osviještenom ponašanju.

Radi suzbijanja epidemije bolesti COVID-19 mogu se koristiti i kirurške i FFP-maske koje nemaju oznaku "CE".

1. Maske za lice

Maske za lice su, u najširem smislu, maske koje se izrađuju od komercijalno dostupnih dvoslojnih pamučnih materijala gušćeg tkanja i nose se u svakodnevnom životu. Za optimalnu učinkovitost dvoslojnu pamučnu tekstilnu masku za lice, koja ima ulogu tekstilne barijere, treba pravilno nositi (tj. staviti je da čvrsto prianja na nos i usta), mijenjati je ako je mokra i ne dirati je dok se nosi.

Upute za proizvođače

Na deklaraciji se mora navesti sirovinski sastav i upute za održavanje, a pri opisu ili reklamiranju maske voditi računa o tome da se ne stvori dojam da je riječ o medicinskom proizvodu ili zaštitnoj opremi. Preporučuje se izrada maski za lice od dvoslojnih pamučnih tekstila gušćeg tkanja.

Upute za rukovanje maskama za lice

Najbolja zaštita od potencijalnog prenošenja virusa i dalje je održavanje fizičke udaljenosti od drugih osoba, koje potencijalno nose virus. Bez obzira na to, fizička barijera koja nastaje pravilnim nošenjem maske za lice može pružiti određenu zaštitu protiv većih kapljica, u kojima se može nalaziti virus, i spriječiti dodir sluznice usta/nosa s onečišćenim rukama. Takve maske mogu, kao i drugi tekstilni predmeti, usporiti strujanje izdahnutog zraka ili prijenos respiratornih kapljica i pojačati svijest o potrebi za fizičkom udaljenošću kao i o pažljivijem ophođenju prema sebi i drugima u vidu zaštite zdravlja. Na taj se način može pridonijeti smanjenju daljnjeg širenja virusa SARS-CoV-2, a u tom su kontekstu za izradu maski za lice prikladniji pamučni dvoslojni tekstili gustog tkanja.

Osobe koje žele nositi masku za lice trebaju se strogo pridržavati sljedećih pravila:

- 📌 Maske se moraju koristiti samo u osobne svrhe.
  - Nepohodno je i dalje se pridržavati svih propisanih higijenskih mjera, naznačenih u preporukama HZJZ-a.
  - Čak i tijekom nošenja maske za lice potrebno je prema preporuci SZO-a održavati razmak između osoba od 2 m.
- 📌 Pri stavljanju maske treba voditi računa o tome da se uz lice stavlja uvijek unutarnja strana maske.
- 📌 Jednu masku nosi samo jedna osoba, nošene maske ne smiju se dijeliti s drugima.
  - Prije prve uporabe maske je poželjno oprati ili barem izglacati glačalom

podešenim na temperaturu za glačanje pamučnih/lanenih materijala.

🧼 Prije i nakon stavljanja maske ruke je potrebno temeljito oprati sapunom.

☐ Maska treba pokriti usta, nos i dio lica, a na rubu mora što tješnje pristajati kako bi se što je više moguće smanjio protok zraka izvan maske.

☐ Kod prve uporabe trebalo bi provjeriti propušta li maska dovoljno zraka kako bi što je manje moguće sprečavala normalno disanje.

🧼 Navlaženu masku potrebno je skinuti i zamijeniti novom, suhom.

☐ Na vanjskoj strani maske potencijalno se može naći virus. Kako bi se spriječila kontaminacija ruku, treba izbjegavati dodirivanje vanjske strane maske.

☐ Nakon skidanja masku treba odložiti u vrećicu ili slično i dobro je zatvoriti ili je odmah oprati. Kako bi se spriječila pojava plijesni, nije preporučljivo masku dugo čuvati zatvorenu nakon nošenja.

🧼 Maske bi se nakon jednog nošenja trebale u idealnim uvjetima oprati na 95 stupnjeva, a najmanje na 60 i temeljito posušiti.

☐ Ako postoje upute proizvođača, obvezno ih se i u cijelosti treba pridržavati.

2. Medicinske maske (kirurške maske)

Medicinske/kirurške maske prvenstveno se koriste za zaštitu drugih osoba od izlaganja potencijalno zaraznim kapljicama one osobe koja nosi masku. Njihova je primjena jednokratna. Odgovarajuća maska također u određenoj mjeri štiti korisnika maske kada je čvrsto pričvršćena. Koriste se prvenstveno u medicinske svrhe i služe za sprječavanje širenja kapljica iz izdahnutog zraka na pacijenta ili drugu osobu te mogu zaštititi područje usta i nosa od direktnog utjecaja većih kapljica druge osobe kao i od prijenosa patogena izravnim dodirima s rukama. Nesterilne medicinske maske obično su medicinski proizvodi razreda rizika u skladu s europskom direktivom o medicinskim proizvodima (93/42 / EEC) i posebno moraju biti u skladu s normom EN 14683: 2019-6. Nakon postupka ocjenjivanja sukladnosti, dodjeljuje im se oznaka "CE" čime se mogu stavljati na europsko tržište.

3. Filtrirajuće polumaske s ventilom i bez ventila (FFP2 i FFP3)

Filtrirajuće polumaske (FFP) ubrajaju se u osobnu zaštitnu opremu (OZO) u kontekstu zaštite na radu i namijenjene su zaštiti od čestica, kapljica i aerosola u zdravstveni ustanovama. Njihova primjena je jednokratna. Dizajn filtrirajućih maski je različit. Postoje maske bez ventila za izdah i maske s ventilom za izdah. Maske bez ventila filtriraju udisani zrak i izdisani zrak i zato osiguravaju i samozaštitu i vanjsku zaštitu. Maske s ventilima filtriraju samo udahnuti zrak i stoga osiguravaju samozaštitu.

Kako bi se FFP-maske u Europi plasirale na tržište, one se moraju podvrgnuti postupku ocjene sukladnosti u skladu s europskom uredbom EU2016/425, nakon čega dobivaju oznaku "CE". Usto maske moraju ispunjavati zahtjeve europskog standarda EN 149: 2001-10.

Odstupajući od navedenog u iznimnim slučajevima FFP-maske također se mogu smatrati kao medicinski proizvodi ako nemaju ventil za izdah (tj. zrak se filtrira tijekom udisaja i izdisaja). Takve maske nose se u situacijama kada se zna da se pruža neposredna zdravstvena skrb zaraženoj osobi, pri zahvatima u kojima se generira aerosol jer zaustavljaju 95% i više, odnosno 98% i više čestica, ovisno o jačini filtracije.